

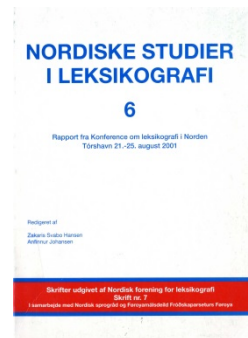
NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel: Ordböckerna och finlandssvenska ords semantik

Forfatter: Kristina Nikula

Kilde: Nordiske Studier i Leksikografi 6, 2003, s. 247-254
Rapport fra Konference om leksikografi i Norden, Tórshavn 21.-25. august 2001

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Ordböckerna och finlandssvenska ords semantik

It is a well known fact that the use of *ännu* 'yet, still' and *redan* 'already' in the Swedish spoken in Finland somewhat differs from the use in the Swedish spoken in Sweden. This difference has, however, never got any exact semantic description. In this paper it is argued that the difference consists in some small differences concerning some of the presuppositions constituting the meaning of these words.

Varje gång en svensk ordbok utkommer kastar sig finlandssvenska recensenter över denna för att kontrollera hur många finlandssvenska ord som har tagits med i ordboken (t.ex. Reuter 1987, von Hertzen 1987). Detta gäller inte minst för år 1986 som var osedvanligt rikt på nya ordböcker. Den här året kunde man konstatera att t.ex. Svensk ordbok på det hela taget saknade information om finlandssvenskan, medan Svenska Akademiens ordlista (SAOL) däremot innehöll ett mindre antal finlandssvenska uppslagsord. En av recensenterna (von Hertzen 1987) ger en lista på 87 ord som markerats som finlandssvenska i SAOL₁₁, men poängterar samtidigt att denna inte är fullständig då för ord som är finlandssvenska endast i en viss betydelse denna ges inom parentes. (von Hertzen 1987: 14f.) I sin recension av SAOL₁₂ konstaterar Reuter (1999: 219) att antalet har vuxit till 350. Landqvist (2001: 75) noterar i ett sammanhang att de finlandssvenska orden i SAOL₁₂ i själva verket är fler eller 391 uppslagsord. Samtidigt som recensenterna redan 1987 noterar de finlandssvenska förekomsterna med tillfredsställelse konstateras att många av orden är alltför särpräglade för att etiketteras som finlandssvenska, dvs. långt ifrån alla finlandssvenskar har någonsin hört ordet i fråga eller känner till den betydelse som ordet ges i ordboken (von Hertzen 1987: 15, jfr också Nikula 1992) Detta är emellertid numera historia i fråga om de här orden, eftersom bristerna har åtgärdats i SAOL₁₂, men väcker ändå frågan i vad mån ordböckerna bär skulden till att språkvårdarna (ofta) anser sig ha misslyckats i sina intentioner.

Ordböckerna och språkvården

Språkvårdarna ser kanske inte alltid utan orsak ganska pessimistiskt på resultatet av sina bemödanden (t.ex. Norén 1993, Reuter 1994). Trots ihärdiga försök att ändra språkbrukarnas vanor påstås dessa envetet fortsätta att tala och skriva som de alltid har gjort. Det är emellertid meningslöst att i det här sammanhanget diskutera språkvårdens eventuella misslyckande, då det ju är svårt att föreställa sig en situation utan språkvård. Jag vill trots detta hävda att den svenska språkvården i Finland åtminstone delvis lyckats, något som bland annat bevisas av att det numera inte är alltför lätt att i skrift hitta belägg på t.ex. den gamla, väletablerade finlandssvenska användningen av *ännu*, trots att etablerade betydelseskilnader normalt inte brukar kunna utrotas speciellt lätt (Norén 1993: 23). Och exemplen kunde mångfaldigas. Men på vad kan det bero att den talande och skrivande finlandssvenska språkbrukaren i vissa fall verkar vara immun mot språkvård? Är det kanske helt enkelt så att den standardspråk-

liga motsvarighet till de genuint finlandssvenska ord man med ordböckernas hjälp försöker truga på språkbrukarna inte motsvarar det dessa vill uttrycka. Innan jag med hjälp av ett antal exempel på finlandssvensk användning av *ännu*, excerperade i tidningstext, försöker visa att så kan vara fallet, kan det vara på sin plats att något reflektera över på vad de ibland haltande betydelsebeskrivningarna kan bero.

Det är ingalunda enbart ordböcker över det svenska standardspråket som uppvisar brister i fråga om såväl urvalet av finlandssvenska uppslagsord som i betydelsebeskrivningen utan samma brister återfinns också i Finlandssvensk ordbok (Nikula 2000: 253f., 256). Lexikograferna kan emellertid inte ensamma ställas till svars för detta. De källor som dessa förlitat sig på kan vara både föråldrade och bristfälliga. En viktig orsak är också att finlandssvenskan inte talas på ett sammanhängande område utan är splittrad i varieteter med vissa skillnader i betydelse som följd. Skriftspråket utgör väl närmast den variant som kan göra anspråk på att representera någon form av consensusfinlandssvenska. Sist men inte minst föreligger inte beskrivningar av ens de "svåraste" finlandssvenska ordens betydelser.

Den finlandssvenska språkvården, som i stor utsträckning kommit att bedrivas på lexikal nivå, kan för den utomstående i många stycken te sig befängd. Utan att närmare gå in på språkvården och dess negativa sidor (Nikula 1997) är det skäl att erinra sig att finlandssvenskan talas i utkanten av det svenska språkområdet och sin status som nationalspråk till trots lever under inverkan av finskan i synnerhet i städerna. Bland annat detta gör att den svenska språkvård som bedrivs i Finland delvis måste vara en annan än den som bedrivs i Sverige, eftersom man i Finland inte kan gå i täten för den språkliga utvecklingen. Detta får dock inte hindra att man är lyhörd för de finlandssvenska orden, deras utbredning och betydelse, och att denna lyhördhet också avspeglar sig i ordböckerna (Jfr Thelander 1994).

Vad betyder *ännu* i standardspråket?

Som bakgrund till den typiskt finlandssvenska användningen av *ännu* beskrivs inledningsvis kort den standardspråkliga betydelsen av ordet i fråga.¹ Som utgångspunkt har jag använt bland annat Monika Dohertys undersökning av *noch* och *schon* och deras presuppositioner (Doherty 1973).

En jämförelse av satser där *ännu* och *redan* och den negerade varianten av dessa ingår (ex. 1-2) visar ett samband mellan *ännu* och *redan*, eftersom den lexikaliserade formen av negativt *redan* är det samma som negerat *ännu*, dvs. *inte ännu*, som i sin tur lexikaliserats som *inte längre*.

- 1a) Sover Peter *ännu*?
- b) Ja, Peter sover *ännu*.
- c) Nej, Peter sover *inte längre*.

- 2a) Sover Peter *redan*?
- b) Ja, Peter sover *redan*.
- c) Nej, Peter sover *inte ännu*.

Om man skiljer åt påståenden och presuppositioner och med presuppositioner avser den del av betydelsen hos ett ord som förblir oförändrad vid negering så kan skillnaden i betydelse mellan *ännu* och *redan* beskrivas som en skillnad i presuppositioner (Doherty 1973: 154).

Den del av betydelsen av *ännu* som förändras vid negering, dvs. påståendet, är exakt den samma som den del av *redan* som förnekas vid negation, dvs. att Peter sover. *Ännu* presupponerar visserligen att *sovandet fortsätter* i talögonblicket, medan *redan* presupponerar att Peter *inte sov* tidigare. *Ännu* förutsätter sålunda en föregående fas₁, sovande, och en pågående fas₂, sovande, som i och för sig kan upphöra, medan *redan* presupponerar en inledande fas₁, icke-sovande, och påstår en efterföljande fas₂, sovande. I Svenska Akademiens grammatik (SAG) uttrycks samma sak i fråga om *ännu* på följande sätt: "I affirmativ sats betyder *än*, *ännu* det samma som *fortfarande*, *alltjämt*, dvs. adverbialt jämför med en tidigare tidpunkt och aktionen tänks pågå oavbrutet från denna tidpunkt fram till den tid som satsen handlar om" (SAG III, Advl. § 110). Presuppositionerna (P) i anslutning till *ännu – inte längre* resp. *redan – inte ännu* kan skrivas²:

ännu – inte längre P: T (icke-T)
redan – inte ännu P: (icke-T),T

Den symmetriska samhörigheten mellan *ännu* och *redan* kan sägas bero på inversionen av resp. presuppositioner (Doherty 1973: 154ff.).

Som fokuserande tidsavdverbial kan *ännu*, som i ex. 1 ovan, fogas enbart till verb med *oavgränsad aktionsart*. I de fall *ännu* uppträder vid verb med avgränsad aktionsart tolkas verbfrasen som iterativ, dvs. *han* har i exempel 3 inte ännu upphört med sin ovana.

3. Han smäller *ännu* igen dörren (SAG III, Advl § 110).

Den affirmativa satsen "Peter sover *ännu*" innebär som konstaterats att Peter sover i talögonblicket, men förutsätter att detta tillstånd kan upphöra (ex. 1c). Detta förklarar varför en sats som

*Peter är *ännu* död.

inte är möjlig. Visserligen befinner sig Peter också i detta fall i ett visst tillstånd, T, men detta tillstånd kan inte upphöra och gå över i ett tillstånd icke-T, eftersom död är ett *finalt* tillstånd. På motsvarande sätt kan det förklaras att inte heller en sats som

*Peter är *redan* ung.

inte är möjlig, eftersom ett *initialt* tillstånd ung inte föregås av ett tillstånd icke-T. Den släktskap som konstaterats mellan *ännu* och *redan* kan också bevisas med hjälp av satspar som är identiska så nära som på antonyma par av predikat som kan ordnas enligt tid, i det här fallet *sova* och *vara vaken*.

4. Peter sover *ännu* = Peter är *inte ännu* vaken.

5. Peter är *ännu* vaken = Peter sover *inte ännu*.

Av exempel 4-5 framgår att det affirmativa *ännu* är ekvivalent med det negerade *redan* (lexikaliserat som *inte ännu*), ex. 4-5.

Trots den stora likheten uppvisar *ännu* och *redan* också en viss betydelskillnad. Denna skillnad framgår av exemplen på den motsatta distributionen i ex. 6-7, som så att säga är ekvivalenta enbart i pilens riktning, då det faktum att Peter inte längre är vaken enbart innebär att han sover.

6. Peter sover *redan* → Peter är *inte längre* vaken.

7. Peter är *redan* vaken → Peter sover *inte längre*.

Redan utökar satsen med ett speciellt antagande, vilket hos Doherty (1973: 156) går under namn av *evaluation*. Denna evaluering anger i exemplen ovan att talaren finner det anmärkningsvärt att Peter sover/är vaken så tidigt som vid en viss tidpunkt (Jfr SAG III, Advl § 111). Av ex. 6-7 framgår sålunda att det affirmativa *redan* enbart kan innebära det nekande *ännu* och inte vice versa.

En evaluering är inte det samma som en presupposition eller ett påstående. Med en evaluering gör talaren inte anspråk på att meddela fakta utan han redovisar snarast sin åsikt om fakta. Då man använder *redan* om en händelse, ger man ofta uttryck för att den inträffat tidigare än väntat. Andra fall av evaluering kan förekomma i satsen med betonat *ännu*, som innebär att man finner att satsens aktion är anmärkningsvärt sen (ex. 8) (Doherty (1973: 157).

8. Peter sover '*ännu*.

SAG uttrycker samma sak på i stort sätt följande vis: Förutom att fokuserande tidsadverbial relaterar den egna satsens tid till en annan tidpunkt då samma aktion tänks e. implicit anges utspela sig, anges ofta aktionen vid den egna satsens tid som anmärkningsvärd, dvs.: 1. Sover Peter *ännu*? kan ofta betyda att det är oväntat att Peter sover så sent och 2. Sover Peter *redan*? att det på motsvarande sätt är oväntat att Peter sover så tidigt (SAG II, Advl. § 47).

Finlandssvensk användning av *ännu*

Vid sidan av den standardspråkliga användningen av *ännu* förekommer i finlandssvenskan ett par fall av utvidgad betydelse som enkelt kan återges på följande sätt:

A) *ännu* används i betydelsen 'ytterligare, dessutom, än en gång' också i fall då det inte hänför sig till en efterföljande komparativ eller uttryck med *en* eller *ett* utan snarast till satsens predikat. Ex. *Ännu* (=ytterligare) två barn sköts ihjäl. Och så vill jag *ännu* (=dessutom) ha en ask smör.

B) *ännu* används i betydelsen 'redan, före utgången av'. Ex. Regeringen skall fatta beslut i frågan *ännu* (=redan) i vår. (Reuter 1989)

Det antagligen mest kända exemplet på finlandssvensk användning av *ännu* kommer från Fänriks Ståls sägner där Runeberg skriver: "Då höjde löjtnanten *ännu* (=än en gång) sin arm [...]". Det finlandssvenska bruket är alltså av gammalt datum och man kan därför ifrågasätta om finsk inverkan, som kommit att bli standardförklaring till fenomenet av den här typen, verkligen utgör upphovet till denna egenhet? Utrymmet medger emellertid inte en

utredning av användningen av *ännu* vare sig i finskan, eller med svenskan besläktade språk (främst tyskan) och finlandssvensk dialekt, men är nödvändig på sikt. Av samma anledning behandlas inte heller A) närmare i detta sammanhang.

Ännu i betydelsen 'redan'? i finlandssvenskan

Den finlandssvenska användningen av *ännu* i betydelsen 'redan, före utgången av' kan delas in i två kategorier: a) en aktion har *inte* förverkligats och b) aktionen har förverkligats. Jag behandlar först exempel på att aktionen inte *ännu* har förverkligats. Av exempel 9 framgår att börja med att det också i finlandssvenskan föreligger en opposition mellan *ännu* och *redan*.

9. Finnair tror att samarbetet med OSS-ländernas flygbolag Aeroflot på allvar kan inledas *ännu* under innevarande år. Hbl³ 10.2.92

Jfr Finnair tror på samarbete med Aeroflot *redan* i vår. [rubrik] Hbl 10.2.92

En artikel om samarbete mellan Finland och Ryssland inleds som i exemplet ovan. Samarbete med Ryssland implicerar för finländaren i gemen att det krävs både tid och tålmod, vilket i det aktuella fallet innebär att artikelförfattaren i själva verket tror att samarbete *inte ännu* på länge skall kunna etableras trots att ett preliminärt avtal redan slutits och trots att man på Finnair säger sig tro på möjligheten. Artikeln om det ryska-finska samarbetet avslutas emellertid på följande sätt, vilket stärker misstanken att av allt att döma varken artikelskribenten eller företrädare för Aeroflot (antagligen inte ens Finnair) är helt övertygade om att ett samarbete verkligen skall kunna inledas i år även om det är så sagt. *Redan* antyder i detta fall en för stor optimism.

Den ryska byråkratin utgör emellertid ett hinder för planernas snabba förverkligande. Så tror man inte *beller* på Aeroflot i S:t Petersburg på att flygningarna kan inledas *redan* om ett drygt år. Hbl 10.2.92 (Min kursivering)

Artikeln i anslutning till rubriken i ex. 10 redogör för en situation där kommunen tillsatt en arbetsgrupp som redan året innan artikeln skrevs lämnat sin rapport.

10. Beslut [fattas] *ännu* i vår om framtida skolmodell i Nagu. ÅU 12.4.01

Kommunfullmäktige var på sitt sista möte för år 2000 likväl inte berett att fatta beslut, då man fortfarande väntade på ett utlåtande som beställts av Utbildningsstyrelsen. Detta och andra hinder är undanröjda då artikeln skrivs i april 2001 men oklart är fortfarande om en diskussion med föräldrarna skall ordnas. Trots att våren är långt framskriden och tiden egentligen *inte längre* medger tror man sig på kommunalt håll trots detta hinna fatta beslut i skolfrågan före sommaren, något som väl för de flesta inklusive artikelförfattaren förefaller orealistiskt. I själva verket har beslut inte fattats i oktober 2001! Mot bakgrund av den tid som gått sedan ärendet aktualiserades skulle ett *redan* i detta sammanhang vara malplacerat eller kunna uppfattas som ironi.

Det naturliga antagandet på basis av texten i exempel 11 är att Dana Dragomir med hänsyn till den sena tidpunkten inte ger en konsert i Helsingfors före årets slut (= inte *ännu*)

även om detta detta enligt arrangörerna inte är uteslutet. – Andra exempel av samma typ är 12-13 där det också mot bakgrund av artikelns innehåll verkar osannolikt att en aktion skall kunna äga rum inom utsatt tid eller med andra ord *inte ännu*.

11. Det finns en svag chans att Dana Dragomir lyckas klämma in en konsert i Helsingfors *ännu* i år, men efter nyår är utsikterna betydligt bättre, antyder arrangörerna. Hbl 28.10.91
12. Spannmål [skickas] till Estland *ännu* till jul. [rubrik] Hbl 6.12.91
13. Den [boken] skall komma ut *ännu* i år har hon bestämt. ÅU 18.1.92

Följande exempel skiljer sig från ovanstående genom att en handling mot alla odds kunnat genomföras. I artikeln i anslutning till ex. 14 skildras en trafikolycka med många skadade. Förstahjälp gavs på närmsta sjukhus, men det var inte att vänta att patienterna skulle förflyttas till ett större sjukhus redan (= inte ännu) samma kväll som olyckan inträffat. Detta skedde dock.

14. De skadade fördes *ännu* samma kväll till HUCS. ÅU 16.8.01
15. Efter att Olav Haraldson stupat transporterades liket *ännu* samma natt i hemlighet till Trondheim. Kp 16.8.01
16. Dels förförde han poeten Paul Eluards maka Gala då paret besökte honom och Gala och Dali gifte sig *ännu* samma år. Hbl 11.1.01

Artikeln i anslutning t.ex. 15 handlar om hur Olav Haraldson, sedermera Olav den helige, stupade i striden vid Stiklestad och berättar hur storbonden på Stiklestad efter slaget lyckades få tag på och gömma undan den döde kungens kropp, varefter den nattetid transporterades till Trondheim. För den normale tidningsläsaren förefaller detta, såväl som att Dalis aktiviteter kunnat genomföras på en förhållandevis kort tid, osannolikt.

Typiskt för den finlandssvenska användningen av *ännu* är som det framgår av exemplen att *ännu* uppträder i anslutning till verb med *avgränsad* aktionsart (jfr standardspråket) och tidfästningsadverbial (*ännu i år/vår/före jul*) i icke negerad sats. Kontexten skildrar vanligen eller låter implicit läsaren föreställa sig (ex. 9-13) en situation som gör att denne a) automatiskt utgår ifrån att en viss aktion är svår att genomföra, eller åtminstone *inte ännu* kan genomföras t.ex. på grund av tidsnöd. Denna bedömning delas inte av motparten (Finnair, företrädare för Nagu kommun o.a.), som vill förmedla uppfattningen att en aktion fortfarande är möjlig, utan är i första hand den evaluering av situationen som skribentens överför till läsaren.. Valet av *ännu* är resultatet av en kompromiss mellan skribentens negativa och motpartens positiva syn på saken, vilket leder till att negationen stryks i det underförstådda *inte ännu*. I det andra fallet visar sig b) verkligheten vara en annan än den skribenten föreställt sig och en aktion har trots allt kommit till stånd. I detta fall står skribentens negativa uppfattning mot verkligheten, vilket för denne också leder till en reträtt som består i att negationen i det underförstådda *inte ännu* stryks även här och att det återstående *ännu* kommer att innebära ett slags "trots allt"-medgivande. Användningen av *ännu* handlar i båda fallen egentligen om samma sak: skribentens och till följd härav också läsarens negativa uppfattning om sakernas tillstånd korresponderar inte med motpartens eller med den verkliga situationen.

Om den finlandssvenska användningen av *ännu* som det förefaller innebär en värdering har detta sannolikt konsekvenser också för betydelsen av *redan*, som i betydelsen 'så tidigt som' antagligen uppfatts som mera markerat än i standardsvenska och ger uttryck för (stor) överraskning eller förvåning över att aktionen kommer till stånd vid en oväntat tidig tidpunkt (ex. 17).

17. Finnair tror på samarbete med Aeroflot *redan* i år. Hbl 10.2.92

Det redan tidigare nämnda Runebergcitatet ur Fänrik Ståls sägner har i sin fullständiga form följande ordalydelse: (ex. 18).

18. Då höjde löjtnanten *ännu* sin arm,
Där på blodiga sanden han satt,
Hans anlet sken, hans sårade barm
Steg högt i dödsminuten,
Han svängde sin slitna hatt:
(Fänrik Stål 1848/1927: 51)

Som alternativ till *ännu* i denna kontext brukar ges 'en gång till' (Reuter 1989). Denna tolkning är naturligtvis riktig mot bakgrund av att löjtnanten höjt armen åtskilliga gånger för att hugga och slå (Först då när fiendens hop han nått,/och börjat hugga och slå...), men kan också, visserligen mera långsökt kanske, ges iterativ innebörd eller en tolkning motsvarande den som anförts i exemplen ovan. Zidén har i striden anført en trupp på femtio man, som samtliga stupat, och sitter själv döende på sanden efter att ha tillfogats tre sår. En man i hans belägenhet kan *inte längre* förväntas vara kapabel att ytterligare utföra något, men *ännu* i dödsminuten visar han prov på tapperhet och uthållighet. Sedd i ett finlandssvenskt perspektiv uttrycker sig Runeberg genialt, eftersom han med användningen av *ännu* lyckas förmedla det *otroliga* i att Zidén höjer armen en gång till. – Mitt färskaste belegg på finlandssvensk användning av *ännu* av typ a) aktion som *inte* förverkligats, lyder som följer:

19. Runsala får stadsparksstatus? Miljöminister Satu Hassi tar ställning till nya nationalparker *ännu* i år. [rubrik] (ÅU 16.11.01)

I artikeln som följer heter det bland annat så här: "Miljöminister Satui Hassi (grön) uppges *redan* i år ge sin syn på i vilken ordning [...] parkprojekten sätter i gång. Miljöministeriet säger att det kan dröja flera år eftersom planerna är så många". Rubrikens *ännu* antyder ett visst tvivel hos skribenten beträffande tidtabellen och grunderna för tvivlet uttrycks explicit i artikeln. Genom att *redan* i exemplet är underordnat anförings verbet *uppges* tillskrivs optimismen någon annan än skribenten. Anföringsverbets funktion är också en sak som närmare borde undersökas.

Sammanfattning

Ett säkerställande av ovan föreslagna tolkning av det finlandssvenska *ännu* kräver självfallet både mera material och större utrymme samt ytterligare att också betydelsen av *redan* undersöks. Om den föreslagna tolkningen likväl på sikt visar sig vara riktig, bör denna i framtiden naturligtvis också redovisas i ordböcker och handböcker. Enbart *redan* som mot-

svarighet till *ännu* räcker inte utan bör kompletteras med ord som uttrycker värdering. Vilka ord eller uttryck som kan komma i fråga är i sista hand beroende av kontexten. I de exempel som diskuterats ovan skulle t.ex. *trots allt*, *mot förmodan*, *i bästa fall*, *i alla fall* o.d. utgöra en möjlighet. I exempel 10 kunde värderingen enklast uttryckas med enbart frågetecken: "Beslut i vår om framtida skolmodell i Nagu?". Eftersom *ännu* i kombination med verb med avgränsad aktionsart och tidfästningsadverb av allt att döma betyder mycket mera än enbart det standardspråkliga *redan* är det inte att förundra sig över att de finlandssvenska språkbrukarna visat sig ovilliga att ändra sitt språkbruk. Då *ännu* inte är det enda ord som berett språkvårdarna bekymmer kan man förmoda att också dessa i själva verket har en åtminstone delvis annan betydelse än de motsvarigheter som brukar föreslås.

¹ En fullständig beskrivning av betydelsen av *ännu* skulle kräva att också betydelsen av *redan* utreds.

² T anger det tillstånd satsen beskriver utan *ännu* eller *redan*.

³ Hbl avser Hufvudstadsbladet, ÅU står för Åbo Underrättelser och Kp för Kyrkpressen.

Litteratur

- Doherty, Monika 1973: 'Noch' and 'schon' and their presuppositions. I: Kipper, F. & Ruwet, N. (Ed.): *Generative Grammar in Europe*. D. Dordrecht, Holland: Reidel Publishing Company, 154-177.
- Fänrik Stål = Runeberg, Johan Ludv. 1848/1927: *Fänrik Ståls sägner. En samling sånger av Johan Ludvig Runeberg*. Helsingfors: Söderströms.
- von Hertzen, Charlotte 1997: Det finlandssvenska inslaget i Svenska Akademiens ordlista. I: *Språkbruk 1*, 14-15.
- af Hällström, Charlotta & Reuter, Mikael 2000: *Finlandssvensk ordbok*. Helsingfors: Schildts.
- Landqvist, Hans 2001: Hur används finlandssvensk(a)? Om <finl.>, o. <finl. o. åld> <högtidligt o. finl.> samt andra bruklighetsbeteckningar i SAOL₁₂. I: *Svenskan i Finland 6*. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja 76, 74-84.
- Nikula, Kristina 1992: Vad hörde Filifjonkan? Problem vid analysen av betydelse. I: *Svenskans beskrivning 19*, Lund: Lund University Press, 234-243.
- Nikula, Kristina 1997: SPRÅKVÅRD TILL DÖDS? eller Finlandssvenskan, språkvården och ordböckerna. I: *Svenskan i Finland 4*. Skrifter utg. av svenska institutionen vid Åbo Akademi. Åbo, 119-137.
- Nikula, Kristina 2000: Finlandssvensk ordbok. I: *LexicoNordica 7*, 247-261.
- Norén, Kerstin 1993: "Ger svensk språkvård något resultat?" I: *Språkvård 3*, 19-24.
- Reuter, Mikael 1987: Saknar du ord? *Hbl 23.2.1987*.
- Reuter, Mikael 1989: Ännu. Reuters ruta. *Hbl 21.4.1989*.
- Reuter, Mikael 1994: Mot väderkvarnar? *Hbl 29.5.1994*.
- Reuter, Mikael 1999: SAOL₁₂. I: *LexicoNordica 6*, 211-226.
- SAG = Telemann, Ulf & Hellberg, Staffan & Andersson, Erik 1999: *Svenska Akademiens grammatik 1-4*. Stockholm: Norstedts.
- SAOL = Svenska Akademiens ordlista över svenska språket₁₁₋₁₂. 1986 o. 1998. Stockholm: Norstedts.
- Svensk ordbok* 1986. Språkdata. Stockholm: Esselte Studium.
- Thelander, Mats 1994: *prov.* utan värde? Om provinsialismer i ordböcker – och i verkligheten. I: *Språkbruk, grammatik och förändring. En festskrift till Ulf Telemann 13.1.1994*. Lund: Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet, 365-375.